

امَلَّتْ اِسْلَامِيْ اَفْغَانِسْتَانُ

وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست عمومی ارشاد و انسجام مساجد
موضوع خطابت روز جمعه و تقریر و بیان
تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات
به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۱۴/ ربیع الاول/ ۱۴۴۸ هـ، ق مطابق ۶: / سنبله/ ۱۴۰۵ هـ، ش

صبر در برابر امراض و مصیبت ها مقام مؤمن را بلند میبرد، در های رحمت الهی را می گشاید و گناهان را از میان برمیدارد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، والصلاة والسلام على إمام المرسلين نبينا محمد صلى الله عليه وسلم وآله وصحبه أجمعين،
أما بعد:

قال الله سبحانه وتعالى: (قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ * أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدُمُونَ * فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ * الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ * وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ * وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ * وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ * وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ). (۱)

حضار محترم!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

موضوع امروز ما پیرامون: (صبر کردن در برابر بیماری ها و مصیبت ها، مقام مؤمن را بلند می برد، در های رحمت الهی را به روی او می گشاید و گناهانش را از بین می برد.) است.

یکی از امتحانات الهی، بیماری ها و مصیبت ها است؛ مانند بیماری جسمی، بیماری موقتی، بیماری دائمی، بیماری اعضای بدن، بیماری دست، پا و سایر اعضای بدن و غیره...

همچنین گرفتار شدن به مصیبت ها نیز از امتحانات الهی است؛ مانند مصیبت مربوط به خود انسان، مصیبت فرزندان، مصیبت مال و امثال آن. هیچ کس از امتحان بیماری ها و مصیبت ها در امان نیست؛ چنان که الله جل جلاله می فرماید: (لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ). (۲)

ترجمه: به راستی که ما انسان را در رنج و سختی آفریده ایم.

۱- الشعراء: (۸۲)

۲- البلد: (۴)

در آیه مبارک دیگری آمده است: (أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ). (۳)

ترجمه: آیا مردم گمان کرده‌اند همین که بگویند ایمان آورده‌ایم، (به حال خود) رها می‌شوند و مورد آزمایش قرار نمی‌گیرند؟

در آیه مبارک دیگری آمده است: (الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ). (۴)

ترجمه: آن ذاتیکه مرگ و زندگی را آفرید تا شما را بیازماید که کدام یک از شما نیکوکارتر است، و او غالب و آمرزگار است.

بیماری‌ها به پیامبران الله جل جلاله نیز می‌رسید. حضرت ایوب علیه السلام بیمار شد و فرزندان و مال او نیز از بین رفته بود. حضرت ایوب علیه السلام در برابر تمام این بیماری‌ها و مصیبت‌ها صبر کرد و برای برطرف شدن بیماری خود، از الله تعالی چنین سوال کرد: (وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ * فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذَكَرَى لِلْعَابِدِينَ). (۵)

ترجمه: و ایوب را یاد کن وقتیکه که پروردگارش را ندا کرد وگفت: همان به من رنج و آسیب رسیده است و تو مهربان‌ترین مهربانان هستی؛ پس دعای او را پذیرفتیم و رنج و آسیب را که به او رسیده بود دور ساختیم و خانواده‌اش (و نیز) مانندشانرا همراه با آنان به او دادیم؛ تا این‌ها رحمتی از جانب ما و پندی برای عبادت‌کنندگان باشد.

هنگامی که ایوب علیه السلام در برابر بیماری و مصیبت مالی صبر کرد، الله جل جلاله سلامتی کامل را دوباره به او بازگرداند و مال و دارایی نیز به او عطا کرد و صفت برتری و صبر او را برای امت‌های بعدی نیز بیان نمود. الله جل جلاله فرمود: (إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ). (۶)

ترجمه: ما ایوب را صابر یافتیم؛ چه بنده خوبی بود! بی گمان او بسیار توبه‌گار بود.

رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز بیمار می‌شد. حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می‌فرماید: (دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَهُوَ يُوعَكُ فَمَسَسْتُهِ بِيَدِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعَكًا شَدِيدًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « أَجَلُ إِنِّي أُوْعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ ». قَالَ فَقُلْتُ ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « أَجَلُ ». ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مِنْ مَرَضٍ فَمَا سِوَاهُ إِلَّا حَطَّ اللَّهُ بِهِ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا »). (۷)

ترجمه: من نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم وارد شدم، در حالی که ایشان تب داشتند، من با دستم ایشان را لمس کردم و گفتم: ای رسول الله! شما تب شدیدی دارید. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «بلی! من را هم تب می‌گیرد همان گونه که دو نفر از شما را تب می‌گیرد، تب می‌کنم. من برایش گفتم: این به خاطر آن است که برای شما دو برابر پاداش است. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: بلی! برای از برای من دو اجر است، سپس رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هیچ مسلمانی نیست که به او به تکلیف مریضی و یا تکلیف دیگری برسد، مگر اینکه الله تعالی به وسیله آن، گناهانش را می‌ریزند؛ همان گونه که درخت برگ‌های خود را می‌ریزند».

۲- العنکبوت: (۲)

۴- الملک: (۲)

۵- الانبیاء: (۸۴)

۶- ص: (۴۴)

۷- صحیح مسلم (۱۴/۸)، صحیح البخاری (۲۴۳/۱۴)

بنابراین، اصل زندگی در این دنیا چنین است که انسان با امواج گوناگون آزمایش‌ها و امتحانات روبه‌رو می‌شود. تا زمانی که انسان در این دنیا وجود دارد، با امتحان و آزمایش مواجه است.

۱- بیماری‌ها و مصیبت‌ها گاهی نشانه خیر و رحمت هستند: گرفتار شدن به بیماری‌ها و مصیبت‌ها گاهی برای بنده نشانه خیر و نیکی از سوی الله تعالی است و می‌تواند دلیل محبت و دوست داشتن الله تعالی نسبت به او نیز باشد.

کسی که در هنگام بیماری‌ها، ترس از دشمن و سایر مصیبت‌ها صبر کند، الله تعالی فرموده است که برای چنین افرادی مغفرت، رحمت است و ایشان هدایت یافتگان اند. الله جل جلاله می‌فرماید: (وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ * أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْتَخُونَ).^(۸)

ترجمه: (وقت صبر شما مصیبت‌های آینده است) البته شمارا به چیزی از ترس و گرسنگی و نقصان مالی و جانی و نقصان میوه‌ها می‌آزمایم و مؤدبه بده صبرکنندگان را در برابر این مصائب، آنانیکه چون برسد به آنها مصیبتی گویند یقیناً ما از الله ایم و به حکم او آماده ایم و ما به سوی او بازمیگردیم. این گروه درود و رحمت الله شمال حال شان است و ایشان اند هدایت شدگان. امام طبری رحمه الله می‌فرماید: کسی که در برابر بیماری‌ها و مصیبت‌ها صبر کند، الله تعالی در عوض سه نوع پاداش به او می‌دهد: (صلوات) از جانب الله تعالی، یعنی بخشش و مغفرت؛ الله تعالی او را در رحمت خود قرار می‌دهد؛ و الله تعالی راه درست و راه هدایت را به او نشان می‌دهد.^(۹)

حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما می‌فرماید: الله تعالی می‌فرماید هر مؤمنی که کار خود را به الله تعالی بسپارد و هنگام مصیبت بگوید: «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ»، برای او سه سخن نوشته می‌شود: بخشش از جانب الله تعالی، رحمت از جانب الله تعالی و یافتن راه درست.^(۱۰)

در یک حدیث شریف آمده است که هنگامی که بیماری و مصیبتی به مؤمن برسد و او در برابر آن صبر کند، در همین مصیبت نیز برای او خیری نهفته است؛ چنان که در حدیث شریف آمده است. از صهیب بن سنان رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ».^(۱۱)

ترجمه: حالت مؤمن شگفت‌انگیز است؛ زیرا تمام حالات او برایش خیر است، و این ویژگی برای هیچ‌کس جز مؤمن نیست. اگر خوشی و نعمتی به او برسد، شکر می‌کند و این برای او خیر است؛ و اگر سختی و مصیبتی به او برسد، صبر می‌کند و این نیز برای او خیر است.

در حدیث شریف دیگری آمده است. از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «مَنْ يُدِرِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُصَبِّ مِنْهُ».^(۱۲)

ترجمه: به کسی که الله تعالی اراده خیر بکند، او را به مصیبتی گرفتار می‌کند.

^۸- البقرة: (۱۵۷)

^۹- تفسیر الطبري (۲۲۲/۳)

^{۱۰}- تفسیر الطبري (۲۲۳/۳)

^{۱۱}- صحیح مسلم (۲۲۷/۸)

^{۱۲}- صحیح البخاري ت (۲۴۰/۱۴)

محدثین علت این امر را چنین بیان کرده اند که سلامتی بدن و مال، گاهی در انسان غفلت ایجاد می کند. بنابراین، هنگامی که بندگان خاص الله تعالی از شکرگزاری الله تعالی غافل شوند، الله تعالی از روی فضل و رحمت ویژه خود آنان را متوجه می سازد و به مصیبتی در بدن یا مال گرفتار می کند تا از غفلت بیدار شوند. (۱۳)

در حدیث مبارک دیگری آمده است: هرگاه الله تعالی برای کسی اراده ثواب و رحمت را بکند، او را به بیماری یا مصیبت دیگری مبتلا می سازد. از انس رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ، وَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ، فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ». (۱۴)

ترجمه: همانا بزرگی پاداش به اندازه بزرگی آزمایش است، و هنگامی که الله تعالی قومی را دوست بدارد، آنان را به آزمایش مبتلا می کند. پس کسی که راضی باشد، رضایت الله برای اوست؛ و کسی که ناراضی باشد، خشم و ناخشنودی الله برای اوست.

علامه مناوی رحمه الله درباره این حدیث میگوید: «إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا ابْتَلَاهُ»: «هنگامی که الله تعالی بنده ای را دوست بدارد، او را به مصیبت مبتلا می کند» بخاطر اینکه الله تعالی صدای عجز و ناتوانی او را بشنود و مبالغه او را در دعاء و درخواست بشنود. هنگامی که دعا می کند، فرشتگان می گویند: این صدای شناخته شده ای است. جبرئیل علیه السلام می گوید: ای پروردگار! حاجت او را برآورده کن. پس الله تعالی می فرماید: «بنده مرا رها کن؛ من می خواهم صدای او را بشنوم». (۱۵)

۲- گرفتار شدن به بیماری ها و مصیبت ها و صبر بر آنها، مقام مؤمن را بالا می برد:

هنگامی که بیماری یا مصیبت دیگری به مؤمن برسد، الله تعالی به وسیله آن مقام مؤمن را بالا می برد، درجات او را افزایش می دهد و این بنده را به خود نزدیک میکند.

گاهی الله تعالی برای بنده مؤمن خود مرتبه و درجه بسیار بلندی را تعیین کرده است، اما بنده مؤمن با اعمال خود نمی تواند به آن درجه برسد. در این صورت، الله تعالی بنده مؤمن خود را به بیماری یا مصیبت های دیگر مبتلا می کند تا شایستگی آن درجه را پیدا کند و به آن برسد. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده اند: «إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَنَزِلَةٌ لَمْ يَبْلُغَهَا بِعَمَلِهِ، ابْتَلَاهُ اللَّهُ فِي جَسَدِهِ أَوْ فِي مَالِهِ أَوْ فِي وَلَدِهِ، ثُمَّ صَبَرَهُ عَلَى ذَلِكَ، حَتَّى يَبْلُغَهُ الْمَنَزِلَةُ الَّتِي سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى». (۱۶)

ترجمه: هنگامی که برای بنده ای نزد الله تعالی مرتبه و درجه ای از پیش تعیین شده باشد، اما او به وسیله اعمال خود به آن درجه نمی رسد، الله تعالی او را در بدن، مال یا فرزندش مورد آزمایش قرار می دهد، سپس به او توفیق صبر بر آن مصیبت را می دهد، تا اینکه آن بنده را به همان مرتبه ای برساند که الله تعالی برای او تعیین کرده است.

در آخرت، کسانی که به بیماری ها گرفتار شده و بر آن صبر کرده اند، درجات بسیار بزرگی خواهند داشت؛ به اندازه ای که افراد سالم خواهند گفت: ای کاش ما نیز به چنین مصیبت هایی گرفتار می شدیم تا این درجات بلند نصیب ما می گردید. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده اند: «يُودُّ أَهْلُ الْعَافِيَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، حِينَ يُعْطَى أَهْلُ الْبَلَاءِ الثَّوَابَ، لَوْ أَنَّ جُلُودَهُمْ كَانَتْ قُرْصَتَ بِالْمَقَارِيضِ». (۱۷)

۱۳ - كشف المشكل من حديث الصحيحين، لابن الجوزي (ص: ۱۰۱۰)

۱۴ - سنن الترمذي (۶۰۱/۴)

۱۵ - بريقة محمودية في شرح طريقة محمديّة وشریعة نبویة (۱۷۴/۴)

۱۶ - سنن أبي داود (۱۸۳/۳)

۱۷ - سنن الترمذي ت شاكر (۶۰۳/۴)، شعب الإيمان (۳۱۶/۱۲)

ترجمه: در روز قیامت، هنگامی که به اهل بلا و مصیبت پاداش داده می‌شود، کسانی که در دنیا از بیماری‌ها و مصیبت‌ها در عافیت بوده‌اند، آرزو می‌کنند که ای کاش در زندگی دنیا پوست‌های آنان با قیچی‌ها بریده می‌شد، تا آنان نیز این پاداش بزرگ را به دست می‌آوردند.

امام عبدالقادر جیلانی رحمه الله می‌فرماید: لذت بردن و بهره‌مند شدن از مصیبت‌ها، از مقام‌های عارفان است؛ اما الله تعالی این مقام را به کسی عطا می‌کند که توان و نیروی خود را در راه رضایت الله تعالی صرف کند؛ زیرا مصیبت گاهی در برابر ارتکاب جرم و گناه می‌آید، گاهی برای ریخته شدن و بخشیده شدن گناهان می‌آید و گاهی برای به دست آوردن درجات و مراتب بلند می‌آید. برای هر یک از این حالت‌ها نشانه‌های مشخصی وجود دارد.

هنگامی که مصیبت در برابر ارتکاب جرم و گناه باشد، نشانه آن صبر نکردن بر مصیبت، بی‌تابی و اضطراب زیاد و شکایت کردن نزد مردم است.

اما هنگامی که مصیبت برای ریخته شدن و بخشیده شدن گناهان باشد، نشانه آن صبر کردن بر مصیبت، خودداری از شکایت نزد مردم و آسان شدن انجام طاعت و عبادت در بدن است.

و هنگامی که مصیبت برای بالا رفتن درجات و رسیدن به مراتب بلند باشد، نشانه آن رضایت از مصیبت، آرامش و اطمینان قلبی و آسان شدن انجام اعمال نیک برای بدن و قلب است. (۱۸)

۳- الله تعالی به وسیله امراض و مصیبت‌ها گناهان بنده مؤمن را از بین می‌برد:

بیماری‌ها و مصیبت‌های دیگر سبب کفاره و بخشش گناهانی می‌شوند که بنده مؤمن با قلب، گوش‌ها، چشم‌ها، زبان و سایر اعضای بدن خود مرتکب آنها شده است. چنان که الله جل جلاله می‌فرماید: (وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ). (۱۹)

ترجمه: و آنچه از مصیبت به شما رسد بخاطر دست آورد خودتان است و او از بسیاری گناهان تان درمی‌گذرد.

بیماری‌ها و مصیبت‌ها سبب بخشش و کفاره گناهان می‌شوند و بنده را از گناهان و خطاها پاک و تصفیه می‌کنند. برخی افراد گناهانی دارند، اما آنطور اعمال نیکی ندارند که کفاره گناهانشان شود؛ پس الله تعالی آنان را به بیماری مبتلا می‌کند تا از گناهان پاک و تصفیه شوند؛ البته به شرطی که در برابر بیماری صبر کنند و از الله تعالی امید پاداش داشته باشند.

الله تعالی به سبب بیماری‌ها و مصیبت‌ها گناهان انسان را می‌بخشد. در حدیث شریف آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ، مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ، وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَذًى وَلَا غَمٍّ، حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُّهَا، إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ». (۲۰)

ترجمه: هیچ درد، خستگی، بیماری، اندوه، آزار، غم و ناراحتی‌ای به مسلمان نمی‌رسد، حتی خاری که به پای او فرو می‌رود، مگر اینکه الله تعالی به وسیله آنها، گناهانش را کفاره می‌کند.

۱۸ - بریقة محمودیة فی شرح طریقة محمدیة وشریعة نبویة (۱۷۵/۴)

۱۹- الشوری: (۳۰)

۲۰- صحیح البخاری (۱۱۴/۷)

حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می گوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَدَى مِنْ مَرَضٍ فَمَا سِوَاهُ إِلَّا حَطَّ اللَّهُ بِهِ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحْطُ الشَّجَرَةُ وَرَقُهَا » (۲۱)

ترجمه: هیچ مسلمانی نیست که به سبب بیماری یا هر نوع آزار دیگری دچار رنج شود، مگر اینکه الله تعالى به وسیله آن، گناهان او را می ریزد؛ همان گونه که درخت برگ های خود را می ریزد.

در حدیث شریف دیگری آمده است. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «فَمَا يَبْرُحُ الْبَلَاءُ بِالْعَبْدِ حَتَّى يَتْرُكَهُ يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ مَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ». (۲۲)

ترجمه: پس مصیبت همچنان با بنده همراه می ماند تا اینکه او را رها کند، در حالی که آن بنده بر روی زمین راه می رود و هیچ گناهی بر او باقی نمانده است. یعنی به گونه ای از گناهان پاک می شود که بر روی زمین راه می رود و هیچ گناهی ندارد.

در حدیث شریف دیگری آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا يَزَالُ الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ». (۲۳)

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که می گوید: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: مصیبت همواره بر مرد مؤمن و زن مؤمن وارد می شود؛ گاهی در خود او، گاهی در فرزندش و گاهی در مالش؛ تا اینکه با الله تعالى ملاقات کند، در حالی که هیچ گناهی بر او باقی نمانده است.

در حدیث شریف دیگری آمده است: عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يُصْرَعُ صَرْعَةً مِنْ مَرَضٍ إِلَّا بَعَثَهُ اللَّهُ مِنْهَا طَاهِرًا». (۲۴)

ترجمه: از حضرت ابو امامه باهلی رضی الله عنه روایت است که می گوید: نبی علیه السلام فرمودند: هیچ بنده ای نیست که به سبب بیماری یک بار بر زمین بیفتد، مگر اینکه الله تعالى او را از آن بیماری در حالی برمی خیزاند که از گناهان پاک شده باشد.

۴- بیماری ها و مصیبت ها سبب ورود مؤمن به بهشت و نجات او از جهنم می شود:

بیماری ها و مصیبت ها برای مؤمن وسیله ای برای ورود به بهشت و به دست آوردن پاداش بزرگ هست.

در یک حدیث شریف آمده است: عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ: أَلَا أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السُّودَاءُ، أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: إِنِّي أَصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ، فَادْعُ اللَّهَ لِي، قَالَ: «إِنْ شِئْتَ صَبَرْتَ وَلَكَ الْجَنَّةُ، وَإِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيكَ» قَالَتْ: أَصْبِرُ، قَالَتْ: فَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ لَا أَتَكَشَّفَ فَدَعَا لَهَا. (۲۵)

۲۱- صحیح مسلم (۱۴/۸)، صحیح البخاری (۲۴۳/۱۴)

۲۲- سنن الترمذی ت شاکر (۶۰۲/۴)

۲۳- سنن الترمذی ت شاکر وقال الترمذی: «هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ» (۶۰۲/۴)

۲۴- المعجم الكبير للطبراني (۹۷/۸)، وقال المنذري: رواه الطبراني في الكبير ورواه ثقات. الترغيب والترهيب (۱۵۲/۴)

۲۵- صحیح مسلم (۱۹۹۴/۴)، صحیح البخاری (۱۱۶/۷)

ترجمه: از عطاء بن ابی رباح رحمه الله روایت است که عبدالله بن عباس به من گفت: آیا می‌خواهی زنی از اهل بهشت را به تو نشان دهم؟ گفتم: بله، نشانم بده. گفت: این زن سیاه‌پوست است. او نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت: من دچار بیماری صرع می‌شوم و در هنگام بیهوشی بدنم آشکار می‌شود؛ پس برایم از الله تعالی دعا کنید. نبی علیه السلام به او فرمود: «اگر می‌خواهی صبر کنی، برای تو بهشت است؛ و اگر می‌خواهی، از الله تعالی دعا می‌کنم که تو را عافیت دهد.» آن زن گفت: من صبر می‌کنم. سپس گفت: من در هنگام بیهوشی بدنم آشکار می‌شود؛ پس از الله تعالی دعا کنید که در هنگام بیهوشی بدنم آشکار نشود. پس نبی علیه السلام برای او از الله تعالی دعا کرد. همچنین بیماری‌ها و مصیبت‌ها مژده‌ای برای نجات از جهنم هستند. در یک حدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ رَجُلًا مِنْ وَعَكٍ كَانَ بِهِ فَقَالَ: «أُبَشِّرُ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: هِيَ نَارِي أُسْلِطُهَا عَلَى عَبْدِي الْمُذْنِبِ لَتَكُونَ حَظَّهُ مِنَ النَّارِ». (۳۶)

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه وسلم به عیادت مردی رفت که به تب مبتلا شده بود. نبی علیه السلام به او فرمود: «مژده باد تو را! زیرا الله تعالی می‌فرماید: این تب، آتش من است که آن را بر بنده گناهکارم مسلط می‌کنم تا سهم او از آتش [جهنم] باشد.» یعنی این آتش را به جای آتش جهنم در دنیا، بر بنده مؤمن خود مسلط می‌کنم و در آخرت او را از آتش جهنم نجات می‌دهم.

۵- بیماری‌ها و مصیبت‌ها گاهی برای این است که انسان قدر نعمت سلامتی را بداند:

بیماری، نعمت سلامتی و عافیت را به انسان یادآوری می‌کند. گاهی بیماری به این دلیل نیز می‌آید که انسان قدر نعمت سلامتی و عافیت را بداند. چنان که گفته می‌شود: (الصحة تاج على رؤوس الأصحاء لا يراه إلا المرضى).

ترجمه: سلامتی و عافیت تاجی است بر سر انسان‌های سالم که جز بیماران آن را نمی‌بینند.

اگر شب نمی‌بود، قدر روز شناخته نمی‌شد؛ و اگر بیماری نمی‌بود، ارزش سلامتی و عافیت نیز برای انسان به این اندازه روشن نمی‌شد.

از حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ». (۳۷)

ترجمه: دو نعمت است که بسیاری از مردم در مورد آنها زیان کرده‌اند: یکی سلامتی و دیگری فراغت و اوقات آزاد.

بنابراین، مؤمن عاقل باید در زمان سلامتی قدر آن را بداند، شکر الله تعالی را به جا آورد و بدن سالم خود را در راه اعمال نیک، عبادت و خدمت به مردم به کار گیرد؛ زیرا هنگامی که بیماری فرا می‌رسد، انسان برایش روشن می‌شود که سلامتی و عافیت از بزرگ‌ترین نعمت‌های الله تعالی است.

۳۶- سنن الترمذی ت شاکر (۴/۱۲)، سنن ابن ماجه ت الأرئوط (۴/۵۲۱)

۳۷- صحیح البخاری (۸/۸۸)

۶- همچنین در بیماری‌ها و مصیبت‌ها برای انسان درس و عبرتی از ناتوانی و بی‌چارگی وجود دارد:

انسان گاهی به سلامتی، قدرت و توانایی خود مغرور می‌شود؛ اما سپس بیماری به سراغش می‌آید تا ناتوانی و ضعف خود را درک کند.

الله تعالی حال کسانی را برای ما بیان کرده است که به قدرت و توانایی خود مغرور شده بودند. الله تعالی می‌فرماید: (فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ * فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُنصَرُونَ). (۲۸)

ترجمه: پس عاد، به ناحق در زمین تکبر ورزیدند و گفتند: «کیست نیرومندتر از ما؟» آیا ندیدند که الله همان ذاتی که آنان را آفریده، توانمندتر از آنها است. و آنان آیات ما را انکار می‌کردند. پس در روزهای نحس و بی‌برکت، باد بسیار سرد و سختی را بر آنان فرستادیم تا عذاب رسوا کننده را در زندگی این دنیا به ایشان بچشانیم؛ و البته عذاب آخرت رسوا کننده‌تر است در حالیکه آنان مدد نمی‌شوند.

الله عزوجل می‌تواند در یک لحظه سلامتی و توانایی انسان را از او بگیرد، در حالی که بدن او را همچنان باقی بگذارد؛ تا انسان خودش درباره وضعیت خویش بیندیشد و ببیند که به چه چیزی مغرور و متکبر شده بود.

صبر کردن در برابر بیماری‌ها و مصیبت‌ها:

تمام این امور زمانی نصیب بنده مؤمن می‌شود که او در برابر بیماری‌ها و مصیبت‌ها صبر کند.

صبر از سه چیز تشکیل می‌شود:

۱. نفس خود را از بی‌تابی و نارضایتی بازداشتن.

۲. زبان خود را از شکایت کردن نزد مردم نگه‌داشتن.

۳. اعضای بدن خود را از انجام کارهایی که با صبر در تضاد هستند، بازداشتن.

اسباب صبر در برابر بیماری‌ها:

۱-یقین داشتن بر این که بیماری برای من از جانب الله تعالی مقدر شده است و الله تعالی از حال من آگاه است.

چنان که الله تعالی می‌فرماید: (قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ). (۲۹)

ترجمه: بگو: هرگز به ما نمی‌رسد مگر آنچه الله تعالی برای ما نوشته است؛ او کار ساز ماست و مؤمنان باید تنها بر الله توکل کنند.

در آیه دیگری الله تعالی می‌فرماید: (مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهُ). (۳۰)

۲۸- فصلت: (۱۵-۱۶)

۲۹- التوبة: (۵۱)

۳۰- الحديد: (۲۲)

ترجمه: هیچ مصیبتی در زمین و نه در جانهایتان به شما نرسد، مگر پیش از آنکه آن را ایجاد کنیم، در کتاب (تقدیر) ثبت و نوشته است.

۲- این یقین را همیشه داشته باشد که الله تعالی نسبت به بنده خود، از خود بنده و از تمام مردم مهربان تر است.

از عمر بن الخطاب رضی الله عنه روایت است که گروهی از اسیران را نزد رسول الله ﷺ آوردند. در میان آنان زنی بود که کودک خود را پیدا کرد، او را گرفت، به سینه اش چسپاندن و به او شیر داد. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «أَتَرُونَ هَذِهِ الْمَرْأَةَ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ؟» قُلْنَا: لَا، وَاللَّهِ وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لَا تَطْرَحَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَلَّهِ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بَوْلَدِهَا». (۳۱)

ترجمه: آیا تصور می کنید که این زن فرزند خود را در آتش بیندازد؟ گفتیم: «نه، به الله قسم! این زن هرگز فرزند خود را در آتش نمی اندازد، در حالی که قدرت این را دارد. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «قطعاً الله تعالی نسبت به بندگانش از این زن نسبت به فرزندش مهربان تر است.»

۳- باید بداند که هر چیزی را که الله تعالی برای تو مقدر کرده است، برای مصلحت و خیر می باشد؛ زیرا الله تعالی ذات حکیم است و هر چیزی را در جایگاهی قرار می دهد که برای آن مناسب است.

بنابراین، آنچه به تو رسیده است، هم بر اساس حکمت الله تعالی است و هم بر اساس رحمت او. انسان باید باور داشته باشد که الله تعالی نسبت به مصلحت او از خود او آگاه تر است.

۴- بیمار باید بداند که این دنیا فانی است و دنیایی بهتر و بزرگ تر از آن نیز وجود دارد.

بیمار باید به یاد داشته باشد که این دنیا جاودانه نیست، بلکه فانی است؛ و جایگاه بسیار بزرگ تر و بهتری از آن وجود دارد که همان بهشت است.

در بهشت نعمت هایی وجود دارد که هیچ چشمی آنها را ندیده، هیچ گوشی آنها را نشنیده و حتی در قلب هیچ انسانی تصور آنها نگذشته است.

حضرت انس بن مالک رضی الله عنه می فرماید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «يُؤْتَى بِأَنْعَمِ أَهْلِ الدُّنْيَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُصْبَغُ فِي النَّارِ صَبْغَةً، ثُمَّ يُقَالُ: يَا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ خَيْرًا قَطُّ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ نَعِيمٌ قَطُّ؟ فَيَقُولُ: لَا، وَاللَّهِ يَا رَبِّ وَيُؤْتَى بِأَشَدِّ النَّاسِ بُؤْسًا فِي الدُّنْيَا، مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَيُصْبَغُ صَبْغَةً فِي الْجَنَّةِ، فَيَقَالُ لَهُ: يَا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ بُؤْسًا قَطُّ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ شِدَّةٌ قَطُّ؟ فَيَقُولُ: لَا، وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا مَرَّ بِي بُؤْسٌ قَطُّ، وَلَا رَأَيْتُ شِدَّةً قَطُّ». (۳۲)

۳۱ - صحیح مسلم (۲۱۰۹/۴)

۳۲ - صحیح مسلم (۲۱۶۲/۴)

ترجمه: در روز قیامت، از میان اهل دنیا، آن کسی که در دنیا بیشترین نعمت‌ها را داشته، اما از اهل جهنم است، آورده می‌شود و یک بار در آتش جهنم فرو برده می‌شود. سپس به او گفته می‌شود: «ای فرزند آدم! آیا در دنیا کدام خیری را دیده بودی؟ آیاگاهی کدام نعمتی به تو رسیده بود؟» او می‌گوید: «نه، به الله قسم، ای پروردگار من! هرگز. و از میان اهل دنیا، آن کسی که در دنیا بیشترین سختی و رنج را دیده بود، اما از اهل بهشت است، آورده می‌شود و یک بار در بهشت فرو برده می‌شود. سپس به او گفته می‌شود: «ای فرزند آدم! آیا کدام سختی و رنجی را دیده بودی؟ آیاگاهی مشکلی بر تو گذشته بود؟» او می‌گوید: «نه، به الله قسم، ای پروردگار من! هرگز سختی و رنجی بر من نگذشته و هرگز هیچ مشکلی را ندیده‌ام.»

۵- کسانی که به بیماری‌ها و مصیبت‌ها گرفتار هستند، نباید چنین فکر کنند که این سختی فقط بر من وارد شده است؛ بلکه شایسته است شخص بیمار به کسانی که از او در وضعیت پایین‌تر قرار دارند و به بیماری‌ها، رنج‌ها و مصیبت‌های بسیار سخت‌تری گرفتار هستند، نگاه کند و خود را با آنان مقایسه کند، تا به خاطر نعمت‌هایی که خودش از آن برخوردار است، شکرگزار باشد.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «انْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ». (۳۳)

ترجمه: به کسانی نگاه کنید که از شما در وضعیت پایین‌تری قرار دارند، و به کسانی که از شما در نعمت‌های دنیوی بالاتر هستند نگاه نکنید؛ زیرا این کار شایسته‌تر است که نعمت‌های الله تعالی را که بر شما ارزانی داشته، کوچک و ناچیز نشمارید.

ونسأل الله الكريم أن يشفي مرضانا ومرضی المسلمين، وأن يفرج همَّ المهمومين من المسلمين، وأن ينفس كرب المكروبين، إنَّ ربِّي سمیع الدعاء، وهو أهل الرجاء، وهو حسبنا ونعم الوکیل، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وصحبه أجمعين.

۳۳- سنن الترمذی ت شاكر (۶۶۶/۴) وقال الترمذی: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ.